

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Tomas Mikael Bäck har den uppmärksamma blicken

Möller-Sibeliuss, Anna

Published in:
Vasabladet

Published: 28/04/2020

Document Version
Accepted author manuscript

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:

Möller-Sibeliuss, A. (2020). Tomas Mikael Bäck har den uppmärksamma blicken: [Recension av Tomas Mikael Bäckss diktsamling *Vers*]. *Vasabladet*. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202201148059>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Tomas Mikael Bäck, Vers. Schildts & Söderströms 2020.

Den uppmärksamma blicken

Den kända litteraturvetaren och teoretikern Toril Moi har, inspirerad av filosoferna Simone Weil och Iris Murdoch, i sina senaste verk lyft fram begreppet *uppmärksamhet*. Hon ser uppmärksamheten framför allt som en etisk och existentiell uppgift och menar att det är viktigt att öva upp förmågan att faktiskt *se* verkligheten, det vill säga världen, andra människor och oss själva.

Hon säger det här i polemik mot den postmoderna misstro mot språkets förmåga att fånga verkligheten som länge varit det dominerande perspektivet på kulturfältet.

Att vara uppmärksam är i vilket fall en utmaning i en tid som tycks kräva det motsatta: snabba svep, flackande beredskap, "multitasking".

Tomas Mikael Bäck's nya diktsamling "Vers" får mig att fundera i sådana banor. Hans poesi – lika lakonisk som samlingens titel – är framför allt just uppmärksam i sin hållning:

"Snappar åter efter luft / i en värmebölja. / Kylskåpet är alltför kallt: / till och med osten / knastrar frostigt / mellan tänderna."

Det här är inte diktrader som döljer en metaforisk eller metafysisk dimension, det är inte fråga om att avtäcka möjliga betydelseskikt bakom den språkliga utsagan. Det som Bäck beskriver är själva saken: värmeböljan, det kalla kylskåpet, den frusna osten mellan tänderna. Det faktiska är intressant i sig, det är värt att fästa sig vid, det förtjänar eftertanke. Ingenting är för trivialt för att noteras: "Förädla futtigt!" lyder en av hans komprimerade aforismer.

Till Bäck's sympatiskhet hör att han tillstår hur svårt det kan vara. Den nedslående insikten i följande dikt blir på något sätt komisk, kanske för att den hellre skildrar det förargliga än det tragiska och för att läsarens eventuella sökande efter en allmängiltig parallell kommer av sig:

"Om man vill få syn / på den imposanta medeltids- / kyrkan av sten / strax norr om Tavastehus / gäller det att stirra stint / åt öster. / På ett ögonblick / passerar tåget: / chansen har försuttits."

Man kunde förstås läsa dikten som en bild av modernitetens predikament: här sitter vi på det alltför snabba tåget och hinner inte uppfatta historien. Men jag tänker att Bäck är konsekvent och tillmäter enskilda situationer värde, jag tänker att han låter bli att generalisera. Det är förtretligt att missa stenkyrkan nära Tavastehus, varken mer eller mindre.

Att Bäck's poesi är extremt saklig och undviker all metafysik innebär inte att den skulle sakna djup. Det är bara det att han går en annan väg än de många diktare som bygger vidare på en uppdaterad romantisk, idealistisk tradition. "Vi gick inte / den vägen. / Därför är / vi här?", skriver han och det kunde ju vara en kommentar till just det här. Var är här, var hamnar han med sina poetiska utgångspunkter?

I uppriktighet, i ett språk utan krusiduller, i förundran inför tingen, skulle man kunna svara – och i dikter som den här, nästan en haiku:

"Melodier kan uppstå. / Vissen kontrapunkt / vid bekanta fjärdens strand."

I "Vers" spelar den klassiska musiken en central roll, liksom barndomsminnena. Men det är samma sakliga grepp om de motiven, det är samma uppmärksamma blick. Och den allra sista diktens memento mori och glidning mot det symboliska känns just därför särskilt drabbande:

"Knappt har du / lyckats lirka upp / den stängda rigeln / för att spana ut i det fria. / Så skymmer det. / Obegripligt."

Anna Möller-Sibelius